

INSTRUIRI LA DISTANȚĂ PENTRU JURNALIȘTI

REPORTAJUL SOCIAL LA TV

DE LA IDENTIFICAREA SUBIECTULUI PÂNĂ LA ÎMPACHETAREA ISTORIEI

Îndrumar pentru jurnaliști, realizat în baza consultației online,
oferite pe www.mediaforum.md

de **Elena Robu**

ELENA ROBU este jurnalistă cu o experiență de peste 16 ani în presa din Republica Moldova. Practic, toată activitatea și-a desfășurat-o la televiziune și în cadrul aceleiași redacții - PRO TV Chișinău. A fost reporteră timp de 10 ani, iar în prezent este editoră de știri la acest post. A fost reporteră specializată pe social și administrare publică. A relatat din diferite localități, inclusiv de peste hotare, făcând atât reportaje din «puncte fierbinți» - manifestații, tragedii, calamități, conflicte, cât și reportaje-istorii, care necesită mai multe surse, mai multă activitate pe teren și mai multă documentare. Deține două premii «Cei mai buni 10 jurnaliști ai anului», acordate în anii 2010 și 2012 de către Centrul pentru Jurnalism Independent. În prezent, împărtășește din cunoștințele și experiența sa cu studenții de la Școala de Studii Avansate în Jurnalism, unde susține un curs de jurnalism TV. Elena Robu a absolvit Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova, apoi a susținut teza de master la aceeași instituție.

Platforma online pentru profesioniștii media www.MediaForum.md este editată de Consiliul de Presă din Republica Moldova.

Instruirile la distanță pentru jurnaliști se desfășoară în cadrul proiectului „Stimularea gândirii critice, promovarea metodelor alternative de profesionalizare și stimularea jurnalismului etic pe platforma online a profesioniștilor mass-media www.MediaForum.md”, implementat de Asociația Presei Independente (API), cu susținerea Programului Mass-Media al Fundației Soros-Moldova.

Opiniile exprimate în această publicație aparțin autoarei și nu implică neapărat poziția finanțatorului.

I. INTRODUCERE

Nu orice fel de informație, considerată bună pentru presă, poate servi drept subiect de reportaj. Faptele care nu se produc sub ochii jurnalistului nu pot constitui elementele unui astfel de produs jurnalistic. Prima condiție este, deci, prezența reporterului la fața locului pentru colectarea informațiilor. O știre o poți scrie de la birou, dând câteva telefoane sau trimițând email-uri, însă pentru un reportaj ai nevoie să mergi la fața locului și să interacționezi cu oamenii. Reportajul este o poveste pe care reporterul o spune pentru că a fost acolo, a văzut, a auzit și reprezintă, de fapt, așa cum l-a definit Geo Bogza, „un fragment de viață”: „Reportajul trebuie să fie un fragment de viață din care unii să înțeleagă ce este viața, iar alții cum trebuie trăită. Scopul redactării unui reportaj este acela de a-i face pe cititori să vadă, să audă, să simtă ceea ce jurnalistul a auzit, a văzut și a simțit.”

Reportajul este un gen jurnalistic de informare, el se bazează pe fapte reale, doar limbajul și expresiile îl apropie puțin de literatură. Cu ajutorul îmbinărilor de cuvinte sunt descrise emoțiile, atmosfera și personajele de la fața locului. Informația însă trebuie să fie veridică. Jurnalistul nu trebuie să inventeze nimic, să exagereze sau să-și impună punctul de vedere.

Dicționarul Explicativ al Limbii Române definește reportajul ca „specie publicistică, apelând adesea la modalități literare de expresie, care informează asupra unor situații, evenimente de interes general sau ocazional, realități geografice, etnografice, economice etc., culese de obicei la fața locului.” În manualul de jurnalism se face o corecție acestei definiții: culese „de la fața locului”, nu „de obicei de la fața locului”.

În reportajul social oamenii sunt în centrul atenției, chiar dacă pot să nu apară mereu în imagini. Problemele pot fi descrise și prin absența oamenilor: blocuri dărăpănate, pereți cu mucegai, curți pline de gropi și gunoi etc. Jurnalistul descrie ce a văzut, dar interviurile cu oamenii care povestesc despre problema lor sunt mai convingătoare și sunt esențiale. Ele sunt

obligatorii ca una dintre surse și, în plus, dau viață reportajului și, totodată, autenticitate. Cifrele trebuie folosite cu mare atenție. Prea multe, obosesc și complică. În primele zile de televiziune editorii buni asta recomandă reporterilor tineri, dacă aceștia nu au învățat-o în facultate: puneți cifrele în raport cu alte cifre și faceți comparații. Ce înseamnă să spui 30 de milioane de dolari? Câți știi ce înseamnă acești bani? De aceea, pentru claritate, putem spune ce se poate cumpăra cu ei. De exemplu, s-a indexat pensia cu 6,6 la sută. Asta înseamnă 85 de lei. Nici 10 la sută din factura la căldura pe care o achită un pensionar.

Mai jos vin cu o serie de recomandări și exemple formulate în baza întrebărilor care mi-au fost puse în cadrul consultației online pe care am oferit-o la 5 martie 2018 pentru utilizatorii platformei MediaForum.md.

II. INTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

ÎNTREBARE: *Cum să evităm să facem reportaje lacrimogene când scriem/filmăm reportaje sociale?*

RĂSPUNS: Nu neapărat toate subiectele sociale sunt lacrimogene. Sunt de acord că, în munca noastră, se întâmplă des să dăm peste situații grave sau foarte sensibilizante, iar într-un final un interviu realizat în timpul unui reportaj se poate lăsa cu lacrimi. Un pensionar care spune că o duce de azi pe mâine după o viață întregă de muncă și începe să plângă sau o mamă care, din cauza sărăciei nu are cu ce să-și hrănească și să-și îmbrace copiii – astfel de personaje/surse nu poți să le scoți dintr-un reportaj doar ca să nu-l faci lacrimogen. În aceste situații, lacrimile reflectă trăirile și suferințele oamenilor și sunt acceptate. Cazurile în care e bine să le evităm sunt situațiile de criză acută – accidente, înmormântări etc. Hohotele de plâns sau strigătele de durere pot afecta emoțional telespectatorii, dar și persoana care apare în imagini. De exemplu, la o înmormântare evitați să vă apropiați de rude dacă ele nu sunt în stare și nu vor să vorbească. Încercați să vorbiți cu prieteni, vecini, care ar putea să vă spună mai calm despre cele întâmplate. Am avut reportaje în care inclusiv părinții au acceptat să ne vorbească, dar asta se întâmplă, de obicei, atunci când e vorba despre un omor, iar oamenii vor să-și spună durerea. Filmarea ostentativă și interviuarea oamenilor crispați de durere atunci când declarațiile lor nu au valoare informațională, ci doar emoțională, poate reprezenta un abuz din partea jurnalistului. Da, la posturile de la noi s-a practicat până în ultimii ani difuzarea unor astfel de imagini, însă, treptat văd că ele dispar și jurnaliștii devin tot mai responsabili la reflectarea tragediilor sau a subiectelor sensibile.

ÎNTREBARE: *Cum să evităm „să ne atașăm” de personajele reportajelor noastre, astfel încât să păstrăm echidistanța și să vedem tabloul complet?*

RĂSPUNS: Bună întrebare. Răspunsul e inclus în întrebare – să păstrăm echidistanța. Jurnalistul este doar cel care reflectă, arată celorlalți ce se întâmplă și nicidecum nu trebuie să se implice emoțional, altfel riscă să devină subiectiv. Da, jurnalistul este și el om, are convingeri, trăiri și uneori este greu să fie indiferent, dar toate acestea trebuie să rămână în afara camerei și dincolo de text. Jurnalistul nu este obligat să meargă prin instanțe sau pe la instituții de mână cu persoana, dacă face un reportaj ce implică o problemă. Deși se mai practică asta, deja în cazul unor investigații. De multe ori, însă, trecem de limitele meseriei deoarece suntem oameni. E greu să te faci că nu ai văzut nimic și să nu faci nimic, mai ales când omul așteaptă să-l ajuți. Oamenii chiar cred că presa este o putere și îi poate ajuta.

Eu am filmat numeroase reportaje despre copii bolnavi de cancer sau leucemie și sigur că eram atașată și îmi doream nespus de mult să-i ajut. Pe unii, după difuzarea reportajelor, am reușit, pentru alții a fost prea târziu... A fost un caz când luni am difuzat reportajul despre un copil care avea nevoie de bani pentru un transplant și oamenii s-au mobilizat, ca la scurt timp tatăl său să mă sune și să-mi spună că nu mai este nevoie, deoarece copilul a murit. Sau un alt caz, atunci când am petrecut la aeroport un băiat care avea tumoare la creier și urma să fie operat în Germania și a revenit cu verdictul dureros că medicii nu pot să mai facă nimic. În ce privește alte subiecte sociale, cum ar fi conflictele sau procesele de judecată, nu trebuie să ținem partea cuiva. Suntem liber arbitru, care doar urmărește și scrie ce a văzut. Să ne punem întotdeauna întrebarea: de ce omul respectiv a spus asta sau a făcut asta? Cine este interesat de asta?

ÎNTREBARE: *Cum poate fi identificat un subiect social și cum ne putem da seama că acesta va avea priză la public?*

RĂSPUNS: Eu mă întreb în primul rând pe mine, dacă mi se pare interesant și dacă mamei mele i-ar fi interesant un astfel de subiect? Atunci când realizezi un reportaj despre oameni trebuie să știi că cel care îl privește se va întreba: pe mine cu ce mă afectează? O problemă colectivă întotdeauna are priză la public. Orice subiect, dacă reușești să-l treci prin „filtrul uman”, cu exemple și personaje reale, poate fi atractiv. Chiar și chestiuni care se discută la guvern pot deveni reportaje sociale. Vorbim despre indexarea pensiilor și nu dăm doar cifre, dar mergem cu un pensionar la magazin și facem cumpărături din cei 100 de lei pe care îi va primi mai mult sau mergem cu el la oficiul postal cu facturile pe care le are de achitat și vedem cât vor constitui cei 100 de lei din suma pe care trebuie să o lase acolo. Acest mod de a aborda subiectele întotdeauna are priză la public. Eu le spun mereu colegilor să scrie pentru oameni și despre oameni și să nu uite că și părinții lor se uită la TV și ei trebuie să înțeleagă și să le fie util ceea ce văd.

ÎNTREBARE: *Care trebuie să fie durata optimă a unui reportaj la TV?*

RĂSPUNS: Depinde de reportaj, dar nu mai mult de 4 minute. Dacă este o poveste, un caz interesant, un reportaj din cadrul unei campanii sociale atunci se acceptă și materialele mai mari, deoarece sunt complexe și reușesc să mențină atenția telespectatorului. De regulă, însă, reportajele TV nu au mai mult de un minut și jumătate, maxim trei minute, deoarece riști să plictisești. Reportajele scurte fac jurnalul de știri mai dinamic. Din experiența mea, este mai greu să faci reportaje scurte decât lungi, deoarece în puține cuvinte trebuie să spui multe și, cum reportajul implică munca jurnalistului pe teren, este destul de

dificil uneori să renunți la interviuri sau la alte detalii. E o artă să spui multe în puține cuvinte.

ÎNTREBARE: *Nu credeți că în presa de la noi sunt puține reportaje despre persoane în etate? Cel puțin, la TV-urile serioase de peste hotare, aparent, sunt mult mai des arătate persoane care ne pot fi bunici.*

RĂSPUNS: Reportajele sociale, în mare parte, sunt despre oameni și problemele lor, iar noi suntem o societate în care au rămas mai mulți vârstnici, tinerii fiind plecați peste hotare. Despre bătrâni, de obicei, se fac reportaje atunci când e nevoie să ilustrăm sărăcia, pensiile, greutățile cu care se confruntă... dar sunt realizate și istorii pozitive. Platforma 60 plus lansată recent este binevenită în acest sens, deoarece îi prezintă pe bunicii noștri altfel, încă plini de viață și optimiști. Noi am făcut câteva reportaje din cadrul acestei campanii, dar recunosc că se poate mai mult. De la persoanele în etate avem ce învăța, dar trebuie să vedem de unde pornim reportajul. Pur și simplu să scriem despre bătrâni? S-a mai scris și riscăm să nu fim originali. O poveste, un personaj, o experiență inedită de viață pot deveni subiecte de reportaje sociale despre oamenii în etate.

ÎNTREBARE: *În ce măsură într-un reportaj trebuie să fie prezente diferite adjective și calificative? Adică, până unde poate merge opinia reporterului?*

RĂSPUNS: Într-un reportaj nu este loc de opinia reporterului. El trebuie să rămână echidistant și să prezinte opinia tuturor părților implicate în eveniment. Plus la asta, poate să solicite și opinia unor experți în

cazul în care este nevoie de a explica unele lucruri. Jurnalistul nu poate să scrie ce crede el sau să fie de partea unuia dintre eroii reportajului. Telespectatorul și cititorul este cel care deduce ce s-a întâmplat, având tot peisajul descris în reportaj. Calificativele, de asemenea, nu-și au locul într-un reportaj. Jurnalistul nu poate să scrie despre un primar care nu a rezolvat o problemă în localitate, că este iresponsabil sau nepăsător sau despre o mamă care și-a abandonat copilul că nu are inimă. Calificative pot fi date doar de oameni, personajele reportajului în interviurile lor. Dacă ne referim la calificative acuzatoare, atunci, neapărat este nevoie de replica celui despre care se vorbește. Adjectivele sunt binevenite și chiar necesare într-un reportaj pentru a descrie ceea ce jurnalistul vede, aude și simte. Cum ar fi, de exemplu, să vorbești despre o gunoiște care deranjează oamenii, cu materii în descompunere și să nu descrii mirosul sau peisajul dezolant? Desigur, nu trebuie să exagerăm.

ÎNTREBARE: *Cum realizăm reportaje de la înmormântare?*

RĂSPUNS: Eu am realizat reportaje de la multe înmormântări. La un moment dat, reportajele de la înmormântările scriitorilor, artiștilor, oamenilor de artă îmi erau încredințate doar mie. După mine, este foarte greu să realizezi un material de la înmormântare și nu mi-a plăcut niciodată. Sunt situații diferite. În cazul oamenilor celebri e un pic mai ușor, deoarece vorbești cu cei prezenți și, pe undeva, subiectul este despre cine a fost acest om și ce a făcut în viața sa, nu neapărat despre înmormântare. Evident, pui elemente de reportaj de la ceremonia funerară, atmosferă, emoții și descrieri. În cazul funeraliilor unor persoane care au fost ucise, și-au pus capăt zilelor sau au murit într-un accident este mult mai greu.

Am filmat de toate. Am fost, de exemplu, la înmormântarea unei fetițe care, vrând să-și facă un selfie cu pistolul tatălui său, s-a împușcat în cap. Era

greu și pentru mine să filmez, deoarece toată lumea era șocată și oripilată de această tragedie. Nu mai spun de părinți sau rude. Cu greu am găsit pe cineva care să ne vorbească, să ne spună măcar ceva despre această fată. Am fost și huiduiți că nu avem suflet și ne băgăm peste oameni. La alte funeralii, la Nisporeni, unde doi tineri s-au sinucis, chiar era cât pe ce să fim bătuți. În aceste situații mai bine este să nu te bagi peste oameni. Ei sunt îndurerați și atunci comportamentul lor este justificat.

Au fost situații când, dimpotrivă, rudele, inclusiv părinții unei fete ucise de iubitul ei, au acceptat să ne vorbească, deoarece au vrut să li se facă dreptate. Oricum, trebuie să fim atenți, deoarece este vorba despre emoții. Cel mai greu a fost la înmormântarea celor 11 oameni care au decedat în accidentul de la Morenii Noi, Ungheni. Erau sicriile unul lângă altul și plângea tot satul. Chiar era greu și de rezistat, și de scris. Îmi amintesc atunci că am plâns și la filmare, și când scriam, și la montaj. Imaginea mamei în sicriu și a celor 5 copii care o rugau să se trezească mi-a rămas în minte pentru toată viața. La fel, funeraliile celor 4 piloți care au murit în accidentul aviatic din 2011. Totodată, atunci când facem reportaje de la înmormântări să nu uităm de cei care le privesc. Urlete de durere, bocete, mame căzute în leșin mai bine să nu apară la TV, astfel de scene pot afecta emoțional și aici trebuie să fim atenți. Eventual, putem preciza la început că urmează imagini cu un puternic impact emoțional.

ÎNTREBARE: *Cum trebuie folosită muzica la montarea reportajelor sociale? Aș vrea să știu totul despre asta și dacă puteți, să îmi dați și exemple din practica Dvs. Când și cum decideți să puneți muzică la montare?*

RĂSPUNS: În reportajele TV uneori muzica poate să strice, de aceea trebuie să fim foarte atenți atunci când decidem să punem muzică. Dacă muzica este în plus, mai bine să vezi asta înainte ca reportajul să apară la TV. Nu am avut asemenea situații, dar, în practica mea am

întâlnit cazuri când muzica fie nu corespundea imaginilor, fie era prea tare și acoperea textul și interviurile. De obicei, decizia se ia împreună cu producătorul de știri.

ÎNTREBARE: *Ați avut cazuri în care v-ați dat seama că muzica a stricat mesajul reportajului?*

RĂSPUNS: Vorbim acum despre reportaje sociale. În cazul unor povești triste, se obișnuiește să fie folosită o melodie pe fundal, care să dea o încărcătură emoțională mai mare. Trebuie selectată însă cu atenție și mixată astfel încât atunci când oamenii în interviuri exprimă emoții, să fie lăsați ei în prim plan. Dacă nu găsești melodia potrivită, mai bine să nu o pui. Indiferent de ritmul melodiei, preferabil este să fie instrumentală, deoarece, dacă se iau piese cu versuri, există riscul ca reportajul să fie despre una, iar cuvintele melodiei – despre alta. Se mai folosește muzica atunci când se face o înșiruire de cadre pe rapid. Se întâmplă în cazul știrilor mai hazlii sau de la expoziții. Aici selectăm melodii mai neutre, deoarece prevalează imaginea. Sunt situații când intenționat este selectată o melodie pentru a accentua unele imagini cum ar fi, de exemplu, deputații care adorm la ședință și punem pe fundal „Somnoroase păsărele” sau un reportaj despre polițiștii care opresc șoferii fără treabă și alegem piesa „Nene polițist, de ce ești rău?” sau „Nu ne mai trageți pe dreapta”. Îmi amintesc, era campania electorală pentru prezidențiale și am făcut un reportaj de la o grădiniță despre ce ar face copiii dacă ar ajunge șef de stat. Atunci am folosit piesa „Eu vreau, eu vreau să fiu președinte”. De asemenea, trebuie să fim atenți cum și de unde luăm melodia, deoarece unele piese nu pot fi folosite dacă nu există drept de autor și astfel riscăm să ne pomenim cu procese în instanță.

ÎNTREBARE: *Cât de potrivită este realizarea de colaje la începutul unor reportaje despre tragedii, accidente? Vorbesc despre cazurile când pe muzică stridentă sunt proiectate fragmente de imagini de la catastrofă. Mi se pare acest lucru comercial și făcut cu scopul să înfricoșeze spectatorul.*

RĂSPUNS: Noi, la PRO TV, le numim „mărgele” și nu sunt făcute pentru a înfricoșa telespectatorul, ci pentru a arăta gravitatea tragediei. Se fac doar atunci când într-adevăr s-a întâmplat ceva îngrozitor. De exemplu, un accident aviatic sau de circulație cu multe victime. În timpul inundațiilor din 2010, de la Hâncești, am făcut așa ceva pentru a arăta amploarea acestui fenomen. Sunt selectate cele mai tari imagini și datorită muzicii stridente scoți în evidență detaliile, care, în reportaj, ar putea trece neobservate. Este o practică folosită și la televiziunile din România, iar coloana sonoră trebuie aleasă cu grijă. Aceste melodii aparțin de obicei televiziunilor și nu sunt luate de undeva de pe Internet. Astfel de colaje nu durează mai mult de 10-15 secunde și decide dacă ele se fac sau nu doar producătorul. Depinde și de imaginile care au fost aduse de la fața locului. Atunci când sunt multe și bune și ai de unde alege, merită, dar totul este relativ. Trebuie să fie și un editor de imagine care să poată combina imaginile reușit. Doar de dragul făcutului, nu e cazul.

ÎNTREBARE: *Cum înțelegem ce este mai important și ce nu? Cu ce începem un reportaj? Povestim tot cap-coadă sau doar ce ni s-a părut nouă mai interesant?*

RĂSPUNS: O temă socială poate fi reflectată printr-un șir de genuri jurnalistice, de la știre până la reportaj complex. Pentru o știre, forma cea mai răspândită este piramida inversată, adică structurarea informației în cascadă, în ordinea descreșterii importanței. Reportajul,

spre deosebire de știre, are o structură complexă și este compus din mai multe elemente. La scrierea reportajului, jurnalistul poate merge pe ce este mai interesant, oamenii fiind în prim plan – o ambianță, o exclamație sau chiar un stand-up (mai rar, ce-i drept). Nu trebuie să scriem referate sau eseuri în care să ne exprimăm punctul de vedere, astfel reportajele se transformă în editoriale. Oamenii trebuie să fie prezenți. Ei trebuie să vorbească și să spună despre problemă sau eveniment. La TV, cu cât mai puțin text avem, cu atât e mai bine. Trebuie să vorbească sursele, imaginile, sunetele. Jurnalistul trebuie să fie la fața locului, fie că e vorba de o întâmplare concretă, fie de o problemă sau un fenomen social care trebuie explicat. În cazul reportajului, este nevoie de cât mai multe surse independente pentru a reflecta cât mai multe laturi ale unui eveniment sau ale unui fenomen. Din multitudinea de informații acumulate, jurnalistul le selectează și le structurează conform importanței și a gradului de credibilitate. De exemplu, în cazul unui protest, care începe pașnic și se termină cu altercații, ar fi bine să nu facem materialul prezentând cronologic ce s-a întâmplat, ci să începem cu ce este mai interesant, cu altercațiile de la final și pe urmă revenim și putem spune că protestul de fapt a început pașnic.

ÎNTREBARE: *Cum scriem un reportaj? Ce stil folosim? Putem utiliza figuri de stil?*

RĂSPUNS: În primul rând, respectăm corectitudinea expunerii faptelor, exactitatea, prezentăm numeroase puncte de vedere, evităm subiectivitatea. Jurnalistul trebuie să țină cont de faptul că un reportaj social nu răspunde numai la întrebările „ce fel de eveniment s-a produs?” și „unde a avut loc?”, dar încearcă să afle și de ce s-a produs: ce a condus la apariția acestui fenomen sau eveniment, care sunt costurile sociale, care vor fi consecințele? Spre deosebire de reportajul economic sau politic, de exemplu, cel social este mai profund și oferă o mai mare liber-

tate de expresie și structurare a informației. Textul depinde de temă și de timpul de care dispune jurnalistul pentru a se documenta. Începem cu știrea și introducem pe parcurs citate, sincroane și descriem ceea ce se întâmplă. Decizia de a scrie reportajul într-un stil sau altul depinde de autor. Jurnalistul poate face orice, atât timp cât respectă standardele profesionale. Creativitatea de dragul creativității poate transforma textul în unul prost și greu. Un text jurnalistice bun este ca o țesătură formată din fapte, atmosferă și profunzime psihologică. Asta cere dedicare din partea jurnalistului, puțin noroc care să-l ajute să găsească faptele relevante și puțin talent cu care să poată combina toate elementele într-un text bun și captivant.

ÎNTREBARE: *Cum să facem să îi atragem pe reporterii de la TV să vină la noi în localitate să facă reportaje pozitive, de exemplu, de la diferite evenimente de tineret etc.? Sau ei caută doar reportaje despre probleme?*

RĂSPUNS: Reportajele sociale nu sunt doar negative și doar despre probleme. Realitatea este așa cum este, de aceea predomină cele negative. Se scrie mai mult despre sărăcie, corupție, problemele din sistemul medical și altele. Nu putem să colorăm realitatea în roz dacă ea este gri. Sunt însă și reportaje pozitive, în special cele din localități, unde oamenii au realizat împreună ceva bun. Eu am filmat reportaje din comunități unde oamenii s-au mobilizat și au reparat o fântână, au construit un teren de joacă sau au pus mână de la mână și au reparat un drum. Am realizat reportaje despre oameni care reușesc în localitatea lor să facă lucruri frumoase, să deschidă o afacere și să ofere locuri de muncă sătenilor. Trebuie doar să sunați la redacție și să anunțați despre evenimentul ce va avea loc și dacă va interesa mai multă lume, atunci cu siguranță va fi reflectat la TV.

ÎNTREBARE: *Cum identificăm cea mai bună sursă pentru un reportaj social?*

RĂSPUNS: S-ar părea că uneori nu mai avem despre ce scrie, deoarece s-a scris cam despre toate: sărăcie, drumuri proaste, spitale care arată cum arată. Un reporter bun, aflat la fața locului, de fiecare dată va găsi ceva nou. Observația și abilitatea de a pune întrebări sunt esențiale. Ideile vin de peste tot: din presă, internet, rețelele de socializare, experiența personală, discuții cu vecinii sau colegii. În drum spre muncă sau la o ieșire cu prietenii, o plimbare prin parc, poți observa lucruri, fenomene, oameni care să te inspire să faci un reportaj. De exemplu, murdăria din parcuri, lipsa lăzilor pentru gunoi, țurțurii de la streșini sau bătrânii care vând în stradă vechituri... Aici e doar ideea, urmează faza de documentare. Chiar și unele decizii aprobate de guvern se pot transforma în reportaje sociale. Fie se pornește de la un caz concret – o persoană, o familie – și apoi se ajunge la generalizarea problemei. Sau porniți de la decizia de guvern și o proiectați asupra unui caz concret. De exemplu, folosind date oficiale despre creșterea nivelului de poluare, puteți contacta o persoană bolnavă de astm și astfel nu veți avea o știre seacă doar cu cifre și date.

ÎNTREBARE: *Cum să faci ca reportajul să nu semene cu al altor jurnaliști, când la un eveniment e mai multă presă?*

RĂSPUNS: În primul rând, trebuie să-ți propui din start să nu scrii ca alții. În cazul reportajului social un element este omul ca personaj principal și atunci istoria lui și experiența aduce noul și ineditul în material. Acest personaj însă trebuie identificat. De exemplu, în cazul unui protest al profesorilor care se plâng de lefurile mici găsești un profesor care întreține singur familia cu mulți copii. Astfel poți construi reportajul despre protest în jurul unei istorii. În cazul unui pensionar poți să

faci un experiment în care să vezi ce poți cumpăra dintr-o pensie. Cifrele, încercați să le comparați. De exemplu, s-a indexat pensia cu 6,6 la sută, asta înseamnă 85 de lei, adică, nici 10 la sută din factura la căldură pe care o achită un pensionar sau este costul unui kilogram de carne. Astfel de comparații ajută foarte mult publicul să înțeleagă informația și rămân în memorie.

ÎNTREBARE: *Care a fost cel mai memorabil reportaj din experiența Dvs.?*

RĂSPUNS: Au fost atât de multe reportaje în cei 10 ani de reporterie, sute, poate chiar mii, încât îmi este greu să îmi amintesc de unul ca fiind cel mai memorabil. Cert este că pe fiecare am încercat să îl fac bine. Desigur, cele care mi-au rămas în minte sunt cele după care o problemă a fost rezolvată. De exemplu, o gunoiște de la marginea satului care a dispărut sau un sistem de canalizare ce inunda un drum și a fost reparat. Cele mai memorabile reportaje sunt cele despre tragedii, din păcate. Cum a fost, de exemplu, cea de la Morenii Noi, când 11 oameni au murit într-un accident de autobuz, inclusiv primarul și familia sa. Atunci am filmat 3 zile acolo și m-a pătruns durerea lor. La fel, au fost și reportajele despre satele blocate în nămeți. Am filmat un reportaj în care am mers 28 de km pe jos prin zăpadă, ca să ajung la un traseu unde rămăsese blocat un italian, angajat al unei firme de servicii funerare, care a venit în țara noastră să aducă în sicriu o moldoveancă decedată în Italia. A rămas înzăpezit cu microbuzul. A fost destul de greu, dar satisfacția că am ajuns la fața locului și am reușit să fac reportajul, a compensat. Datorită intervenției noastre, microbuzul a fost scos din nămeți și italianul a putut să-și continue drumul după 3 zile în care a stat în nămeți, fiind adăpostit de localnici. Sunt memorabile și reportajele despre oamenii care, deși trec prin greutăți, găsesc puterea să le învingă și devin un exemplu pentru ceilalți. Am filmat în Venetia

reportaje despre moldovenii care muncesc acolo, prezentând atât ne-
cazurile, cât și reușitele lor.

Iar dacă îmi amintesc scene hazlii, nu voi uita un reportaj de la stația de epurare a apei din Chișinău. Atunci, ca să prind toate impresiile primarului capitalei despre deshidratarea nămolului prin sistemul de geotuburi (un procedeu nou introdus atunci), mergeam împreună cu operatorul în urma edilului când mi-am dat seama că mă afund în nămolul „plăcut” mirositor, format din deșeuri menajere, până mai sus de genunchi... Când am intrat în redacție am înțeles după reacția colegilor că acele haine și încălțăminte nu le voi mai putea purta, atât de mirositoare erau! Am fost nevoită să arunc tot ce aveam pe mine: cizme, geacă, blugi, mănuși ș.a. Colegii de la alte televiziuni au filmat momentul, așa că am revăzut ulterior scena, un pic jenantă. Într-un final, am făcut reportajul de la stația de epurare, desigur, în alte haine.

În concluzie, pot spune că, indiferent de conținut, fiecare material l-am făcut cu pasiune pentru meserie și respectând normele deontologice și standardele profesionale.